УДК 340.132.6

ПРАВОВІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ В УКРАЇНІ.

Береза Н.В., старший викладач кафедри кримінального права та процесу юридичного факультету
Тернопільський національний економічний університет

Стаття присвячена висвітленню однієї з актуальних проблем сучасності – питанню правових основ діяльності інституту адвокатури в Україні. Оскільки, без створення гарантій для захисту прав людини, без забезпечення механізму функціонування цього специфічного демократичного інституту, яким є адвокатура, розбудова правової держави є неможливою.

Ключові слова: адвокатура, адвокат, адвокатська діяльність, правові основи діяльності адвокатури, закон, Конституція – основний закон.

Береза Н.В. /ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ИНСТИТУТА АДВОКАТУРЫ В УКРАИНЕ./ Юридический факультет, Тернопольский национальный экономический университет, Украина

Статья посвящена освещению одной из актуальных проблем современности - вопросу правовых основ деятельности института адвокатуры в Украине. Поскольку, без создания гарантий для защиты прав человека, без обеспечения механизма функционирования этого специфического демократического института, каким является адвокатура, развитие правового государства невозможна.

Ключевые слова: *адвокатура, адвокат, адвокатская деятельность, правовые основы деятельности адвокатуры, Конституция – основной закон.*

Bereza N.V. LEGAL FRAMEWORK OF ADVOCACY INSTITUTE IN UKRAINE. / Law Faculty, Ternopil National Economic University, Ukraine

The article deals with one of the keen problems of our time - the question of the legal basis for the legal profession in Ukraine. Whereas, not having established guarantees for the protection of human rights, not having provided a specific

mechanism of functioning for democratic institutions, which advocacy is, it is impossible to build the rule of law.

Foreign and Ukrainian modern lawyers, scholars, scientists in the theory of human rights pay attention in their writings for the activities of the legal profession. However, the main source of our study is regulations of governing the activities in the advocacy in the modern period. Therefore, the purpose of the article is the study of legislation, covering not only the laws but also regulations of government ministries and agencies, which will enable us to form the legal basis of the hierarchy for the legal profession in Ukraine in order of importance.

An extremely important step in the realization of the guaranteed basic law of Ukraine - the Constitution, is the mechanism of human rights protection and immediate legal prerequisite for the functioning of the legal profession, i.e. acting Law of Ukraine "On Advocacy and Advocate's Activity," adopted by the Verkhovna Rada of Ukraine on July 5, 2012 as amended by the law number 1702-VII of 10/14/2014, BD, 2014, № 50-51, st.2057. This law states that advocacy in Ukraine operates on the principles of the rule of law, legality, independence, confidentiality and avoidance of interest and advocacy conflicts; it is recognized as an independent professional advocate for the implementation of the activities for defense, representation and provision of other types of legal assistance.

Due to the Law of Ukraine "On Advocacy and Advocate's Activity" legal framework of the legal profession is close to the internationally recognized democratic standards, and this in turn should provide lawyers professional legal assistance to anyone who needs it. It has been improved the procedure for admission to the legal profession, defined types and guarantees of advocacy, cleared out the system of the legal profession. It has also been introduced the Unified Register of Advocates in Ukraine, established an effective mechanism for disciplinary lawyers and regulated the participation of advocates from the foreign states in the implementation of advocacy in Ukraine and demarcated relationship Advocacy and the state, which is an essential guarantee of the independence of the Advocacy.

Key words: advocacy, advocate, advocate's activity, legal framework for the legal profession, the law, the Constitution - the fundamental law.

До питання про діяльність інституту адвокатури зверталися у своїх працях як зарубіжні, так і сучасні українські юристи, науковці, вчені в галузі теорії прав людини. Проте, основним джерелом нашого дослідження будуть нормативно-правові акти, що регулюють діяльність адвокатури у сучасний період. Відтак, метою статті є дослідження актів законодавства, які охоплюють не лише закони, але й нормативні акти уряду, міністерств і відомств, що дозволить нам сформувати ієрархію правових основ діяльності інституту адвокатури в Україні у порядку значимості (важливості).

Конституція України – це Основний закон, на основі якого, згідно з яким і не в суперечність якому приймаються усі інші нормативно-правові акти.

Щодо діяльності адвокатури, то Конституція України (ч. 2 ст. 59) проголошує, що «для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура» [1]. З наведеного бачиться, що саме це конституційне положення закладає загальні законодавчі засади діяльності цього правового інституту, розкриває його роль, завдання й повноваження. Із зазначеної ст. 59 Конституції випливає, що всі інші, не названі у ч. 2 цієї статті види правової допомоги (наприклад, представництво інтересів фізичних та юридичних осіб), не становлять виключної компетенції адвокатури, вона вправі здійснювати й усі не заборонені законом види правової допомоги. Власне, тим, що стаття, присвячена діяльності адвокатури, уміщена в розділі ІІ Основного Закону «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина», підкреслюється особливий характер даного правового інституту, діяльність якого спрямована на допомогу державі і людині у виконанні нею певних функцій, визначених Конституцією [1].

З описаного вбачається, що зазначена норма – це єдина в Конституції норма, в якій зустрічається слово «адвокатура». Проте, ще кілька статей Конституції в тому чи іншому аспекті торкаються діяльності української

адвокатури з надання правової допомоги. Так, ч. 4 ст. 29 передбачає право заарештованого чи затриманого користуватися правовою допомогою захисника. Стаття 63 гарантує підозрюваному, обвинуваченому та підсудному право на захист. Слід також зазначити, що права і свободи, передбачені ст. 29, 59, 63, не можуть бути обмежені навіть в умовах воєнного або надзвичайного стану (ст. 64 Конституції), тобто право на захист, згідно з Конституцією України, є правом абсолютним, і тому будь-яке втручання у здійснення цього права з боку держави має визнаватися неправомірним [1].

Отже, проаналізувавши зазначені статті Конституції, можна дійти висновку, що види діяльності, покладені на адвокатуру, чітко розмежовані: забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги.

Надзвичайно важливим кроком в реалізації, гарантованих основним законом України – Конституцією, механізму захисту прав людини та безпосередньою правовою умовою забезпечення функціонування інституту адвокатури є діючий Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», ухвалений Верховною Радою України 5 липня 2012 року із змінами, внесеними згідно із Законом № 1702-VII від 14.10.2014, ВВР, 2014, № 50-51, ст.2057. Даний закон проголошує, що адвокатура України здійснює свою діяльність на принципах верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів, а адвокатська діяльність ним визнається як незалежна професійна діяльність адвоката щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги [2].

Вцілому, Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» складається з десяти розділів, а саме:

- розділ І Загальні положення, статті 1 – 5;

Цей розділ визначає адвокатуру України як недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, встановленому Законом.

Адвокатуру України складають усі адвокати України, які мають право здійснювати адвокатську діяльність.

З метою забезпечення належного здійснення адвокатської діяльності, дотримання гарантій адвокатської діяльності, захисту професійних прав адвокатів, забезпечення високого професійного рівня адвокатів та вирішення питань дисциплінарної відповідальності адвокатів в Україні діє адвокатське самоврядування[2].

З наведеного розуміємо, що адвокатура - це недержавний самоврядний інститут, який самостійно вирішує питання своєї організації і діяльності та основним завданням якого є надання фізичним і юридичним особам усіх видів юридичної допомоги на професійній основі.

Тобто, не дивлячись на те, що адвокатура виконує функцію особливої державної ваги – захист прав і законних інтересів громадян, вона не є державною структурою, а є професійним об'єднанням, незалежним від органів влади. Відповідно, адвокат – не державний службовець, а людина вільної професії, що незалежна від державної влади та громадськості. Власне, лише за таких умов і в такому статусі адвокатура та адвокати можуть дебатувати з державним обвинуваченням, виявляти та виправляти помилки слідства та суду.

- розділ II Набуття права на заняття адвокатською діяльністю, організаційні форми адвокатської діяльності, статті 6 – 18;

Даний розділ визначає хто, за яких умов, на якій основі, згідно яких вимог може бути адвокатом. Йдеться мова також про складення кваліфікаційного іспиту, стажування адвоката, присягу адвоката, адвокатське бюро, адвокатське об’єднання, єдиний реєстр адвокатів, об’єднання адвокатів, що в свою чергу, створило передумови до прийняття ряду нормативно-правових актів, які допомагають детальніше врегулювати право на заняття адвокатською діяльністю.

- розділ III Види адвокатської діяльності, права і обов'язки адвоката, гарантії адвокатської діяльності, статті 19 – 25;

Тут мова йде про те, які саме є види адвокатської діяльності, про професійні права і обов'язки адвоката, про адвокатську таємницю, про гарантії адвокатської діяльності, про адвокатський запит, про надання адвокатом безоплатної правової допомоги. Що теж тягне за собою розроблення і застосування окремих положень і програм з метою надання якісних адвокатських послуг.

- розділ IV Договір про надання правової допомоги, стаття 26 – 30;

Даний розділ визначає підстави для здійснення адвокатської діяльності, форму та зміст договору про надання правової допомоги, підстави для відмови в укладенні договору про надання правової допомоги, припинення, розірвання договору про надання правової допомоги, а також дається чітке визначення поняттю гонорар, порядок обчислення гонорару, умови для встановлення розміру гонорару. Тобто, зазначається які документи посвідчують повноваження адвоката на надання правової допомоги, а також обумовлюється винагорода за якісно виконану роботу.

- розділ V Зупинення та припинення права на заняття адвокатською діяльністю, статті 31,32;

Регламентує умови зупинення права на заняття адвокатською діяльністю, умови поновлення права на заняття адвокатською діяльністю, умови припинення права на заняття адвокатською діяльністю, умови накладення на адвоката дисциплінарного стягнення у вигляді зупинення та позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю, внесення відомостей до Єдиного державного реєстру адвокатів України відомостей про зупинення та припинення права на заняття адвокатською діяльністю.

- розділ VI Дисциплінарна відповідальність адвоката, статті 33 – 42;

Деталізує загальні умови дисциплінарної відповідальності адвоката, підстави для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності, види дисциплінарних стягнень, строки застосування дисциплінарних стягнень, ініціювання питання про дисциплінарну відповідальність адвоката, стадії дисциплінарного провадження, перевірку відомостей про дисциплінарний

проступок адвоката, порушення дисциплінарної справи, розгляд дисциплінарної справи, прийняття рішення у дисциплінарній справі, оскарження рішення у дисциплінарній справі.

- розділ VII Адвокатське самоврядування, 43 – 58;

Регулює засади та завдання адвокатського самоврядування, діяльність національної асоціації адвокатів України, організаційні форми адвокатського самоврядування, проведення конференції адвокатів регіону, діяльність ради адвокатів регіону, представництво голови ради адвокатів регіону, діяльність кваліфікаційно-дисциплінарної та вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, діяльність ревізійної комісії адвокатів регіону та вищої ревізійної комісії адвокатури, процедуру проведення з'їзду адвокатів України, діяльність Ради адвокатів України, представництво голови Ради адвокатів України, обов'язковість рішень органів адвокатського самоврядування, фінансове забезпечення органів адвокатського самоврядування.

- розділ VIII Здійснення в Україні адвокатської діяльності адвокатом іноземної; держави. Особливості статусу адвоката іноземної держави, статті 59 – 61;

Описується процедура набуття адвокатом іноземної держави права на заняття адвокатською діяльністю в Україні, особливості статусу адвоката іноземної держави, відповідальність адвоката іноземної держави, відносини адвоката іноземної держави з органами адвокатського самоврядування.

- розділ IX Прикінцеві положення інформує про день набрання чинності Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та його окремих статей і положень, про визнання певного переліку законодавчих актів такими, що втратили чинність, про внесення змін до відповідних нормативно-правових актів;

- розділ X Перехідні положення деталізує повноваження діяльності інституту адвокатури у відповідності до вимог чинного законодавства [2].

Проте, Конституція України та закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» - це не вичерпний перелік нормативно-правових актів,

які є основою правової діяльності інституту адвокатури. Власне, виходячи із їх змісту розроблено положення, програми, правила, порядки, що дозволяють чітко і детально регламентувати адвокатську діяльність в Україні. Розглянемо ті, які, на нашу думку, мають визначальне значення для інституту адвокатури.

Зокрема, це Правила адвокатської етики, які затверджено установчим з'їздом адвокатів України 17.11.2012 року. Ці Правила мають на меті уніфіковане закріплення традицій і досвіду української адвокатури в сфері тлумачення норм адвокатської етики, а також загальновизнаних деонтологічних норм і правил, прийнятих у міжнародному адвокатському співтоваристві.

Також Правила слугують обов'язковою для використання адвокатами системою орієнтирів при збалансуванні, практичному узгодженні ними своїх багатоманітних та іноді суперечливих професійних прав та обов'язків відповідно до статусу, основних завдань адвокатури та принципів її діяльності, визначених Конституцією України, Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та іншими законодавчими актами України, а також закріплюють єдину систему критеріїв оцінки етичних аспектів поведінки адвоката у дисциплінарному провадженні кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури [3].

Наступне – це Положення про Раду адвокатів України, що затверджено установчим з'їздом адвокатів України 17.11.2012 року зі змінами, затвердженими позачерговим з'їздом адвокатів України 26-27.04.2014 року і визначає її повноваження, порядок формування та діяльності. Так як дане Положення затверджується установчим з'їздом адвокатів України, то зміни та доповнення до нього вносяться виключно з'їздом адвокатів України. Рада адвокатів України не має статусу юридичної особи. До складу Ради адвокатів України входить тридцять членів – адвокатів, стаж адвокатської діяльності яких становить не менше п'яти років: по одному представнику від кожного регіону, які обираються конференцією адвокатів регіону, а також голова та два заступники голови Ради адвокатів України, які обираються з'їздом адвокатів України [4].

Далі – це Положення про Вищу кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури, яке затверджено установчим з'їздом адвокатів України 17.11.2012 року і є установчим документом, що затверджується установчим з'їздом адвокатів України. Зміни та доповнення до Положення про Вищу кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури вносяться з'їздом адвокатів України. Цим положенням визначаються повноваження, порядок формування та діяльності Вищу кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури Вищу кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури [5].

Тоді – Положення про внески на забезпечення реалізації адвокатського самоврядування затверджено Рішенням Ради адвокатів України №72 від 16 лютого 2013 року із змінами та доповненнями, внесеними рішенням Ради адвокатів України №75 від 4 – 5 липня 2014 року. Це Положення визначає порядок сплати, розподілу та використання внесків на забезпечення реалізації адвокатського самоврядування в структурі Національної асоціації адвокатів України, відповідно до положень Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».[6].

Ще один надзвичайно важливий документ – це Порядок підвищення кваліфікації адвокатами України, який затверджено рішенням Ради адвокатів України 16.02.2013 року зі змінами 27.09.2013 року. Даний Порядок визначає загальну організацію процесу підвищення кваліфікації адвокатів, види та професійні програми підвищення кваліфікації, оцінювання отриманих результатів, тощо. Дія Порядку поширюється на адвокатів, які здійснюють адвокатську діяльність у формах, визначених Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Підвищення свого професійного рівня (підвищення кваліфікації) є важливим професійним обов'язком адвокатів дотримання якого має забезпечувати безперервне поглиблення, розширення й оновлення ними своїх професійних знань, вмінь та навичок, здобуття нової спеціалізації або кваліфікації у певній галузі права чи сфері діяльності на основі раніше здобутої освіти і практичного досвіду, забезпечувати адвокатів достатньою інформацією про зміни у чинному законодавстві та практиці його

застосування. Загальна організація процесу підвищення кваліфікації адвокатів в Україні здійснюється Національною асоціацією адвокатів України, Радою адвокатів України та реалізується Національною асоціацією адвокатів України, радами адвокатів регіону, вищою кваліфікаційно-дисциплінарною комісією адвокатури та кваліфікаційно-дисциплінарними комісіями адвокатури [7].

Положення про комісію з оцінювання якості, повноти та своєчасності надання адвокатами безоплатної правової допомоги має особливе значення. Це Положення визначає порядок організації та діяльності комісій з оцінювання якості, повноти та своєчасності надання адвокатами безоплатної правової допомоги

Комісія з оцінювання якості, повноти та своєчасності надання адвокатами безоплатної правової допомоги є постійно діючим колегіальним органом, який утворюється радою адвокатів регіону. Комісія підконтрольна та підзвітна раді адвокатів регіону. Завданням Комісії є здійснення оцінювання якості, повноти та своєчасності надання адвокатами безоплатної первинної правової допомоги за зверненням органів місцевого самоврядування та безоплатної вторинної правової допомоги – за зверненням центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги відповідно до стандартів якості надання безоплатної правової допомоги [8].

Положення про ордер адвоката та порядок ведення реєстру ордерів встановлює єдині для всіх адвокатів України правила виготовлення, оформлення, зберігання, обліку ордера – письмового документа, що посвідчує повноваження адвоката на надання правової допомоги у випадках, встановлених Законом України від 05 липня 2012 р. №5076 – VI «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та іншими законами України. В Україні встановлюється єдина, обов’язкова для всіх адвокатів, типова форма ордера адвоката, яку затверджує Рада адвокатів України. Бланки ордерів виготовляються друкарським способом на замовлення Ради адвокатів регіону (АР Крим, областей, міст Києва та Севастополя), в порядку встановленому цим

Положенням, і як виняток можуть бути виготовлені на замовлення Ради адвокатів України [9].

Положення про помічника адвоката, що затверджено відповідно до вимог Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», визначає єдині засади організації, правовий статус та умови діяльності особи, яка займає посаду помічника адвоката та регламентує умови і порядок використання адвокатами при здійсненні своєї професійної діяльності праці помічників [10].

Порядок допуску до складення кваліфікаційного іспиту, порядок складення кваліфікаційного іспиту та методика оцінювання результатів складення кваліфікаційного іспиту для набуття права на заняття адвокатською діяльністю в Україні розроблено і затверджено Радою адвокатів України на виконання положень Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність. Даний Порядок визначає перелік документів, що подаються особами, які виявили бажання складати кваліфікаційний іспит для набуття права на заняття адвокатською діяльністю, правила допуску до складення кваліфікаційного іспиту, складення кваліфікаційного іспиту, оцінювання результатів кваліфікаційного іспиту та прийняття рішення за результатами складення кваліфікаційного іспиту регіональними кваліфікаційно – дисциплінарними комісіями адвокатури [11].

Програма складання кваліфікаційного поділена на дві частини. Перша – складання письмового іспиту. Налічує чотири напрямки для правової підготовки – складання цивільних процесуальних документів, господарських та адміністративних процесуальних документів, кримінальних процесуальних документів та процесуальних документів щодо адміністративних правопорушень, а також складання висновку щодо правової позиції та тактики захисту або надання іншої правової допомоги по фабулі наданої справи

Друга – складання усного іспиту. Налічує 15 напрямків для правової підготовки, кожен з яких включає 22 питання [12].

Програма проходження стажування для отримання особою свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю передбачає всебічне і повне

вивчення організації адвокатури та специфіки адвокатської діяльності в Україні, набуття практичних знань і навичок, необхідних для здійснення адвокатської діяльності, підвищення теоретичного рівня у відповідних галузях права [13].

Положення про організацію та порядок проходження стажування для отримання особою свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю затверджено рішенням Ради адвокатів України 16.02.2013 року зі змінами від 01.06.2013, 27.07.2013, 27.09.2013. Цим Положенням регулюється порядок проходження стажування особами, які успішно склали кваліфікаційний іспит за Програмою складення кваліфікаційного іспиту, затвердженою Радою адвокатів України, та отримали відповідне свідоцтво про складення кваліфікаційного іспиту.

Крім цього, Положенням визначено повноваження ради адвокатів України по організації стажування, повноваження ради адвокатів регіону по організації стажування та видачі свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю, порядок укладення договору на керівництво стажуванням та оприлюднення інформації про адвокатів – керівників стажування, порядок підготовки та подання звітів, їх оцінка, тощо [14].

На завершення необхідно наголосити, що завдяки Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» правові основи діяльності інституту адвокатури наближено до загальновизнаних міжнародних демократичних стандартів, а це, в свою чергу, повинно забезпечити надання адвокатами професійної правової допомоги кожному, хто її потребує. Удосконалено порядок допуску до професії адвоката, визначено види та гарантії адвокатської діяльності, чітку систему органів адвокатського самоврядування, запроваджено ведення Єдиного реєстру адвокатів України, встановлено дієвий механізм дисциплінарної відповідальності адвокатів, а також врегульовано питання участі адвокатів іноземних держав у здійсненні адвокатської діяльності на території України та розмежовано взаємовідносини адвокатури та держави, що є суттєвою гарантією незалежності адвокатури.

Отже, правовою основою діяльності інституту адвокатури в Україні є такі найважливіші нормативно-правові акти, як:

1. Конституція України (зокрема статті 29, 59, 63);
2. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»;
3. Правила адвокатської етики;
4. Положення про Раду адвокатів України;
5. Положення про Вищу кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури;
6. Положення про щорічні внески адвокатів на забезпечення реалізації адвокатського самоврядування;
7. Порядок підвищення кваліфікації адвокатами України;
8. Положення про комісію з оцінювання якості, повноти та своєчасності надання адвокатами безоплатної правової допомоги;
9. Положення про ордер адвоката та порядок ведення реєстру ордерів;
10. Положення про помічника адвоката;
11. Порядок допуску до складання кваліфікаційного іспиту, порядок складання кваліфікаційного іспиту та методика оцінювання результатів кваліфікаційного іспиту для набуття права на заняття адвокатською діяльністю в Україні;
12. Програма складання кваліфікаційного іспиту;
13. Програма проходження стажування для отримання особою свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю;
14. Положення про організацію та порядок проходження стажування для отримання особою свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show.
2. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5076-17.
3. Правила адвокатської етики [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://vkdka.org/pravil-advokatskoji-etiki/.

4. Положення про Раду адвокатів України [Електронний ресурс] - Режим доступу:http://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/pologennya/2014.04.26-27-pologennya-pro-rau-pazy.pdf.
5. Положення про Вищу кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://vkdka.org/polojennia/.
6. Положення про внески на забезпечення реалізації адвокатського самоврядування [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/pologennya/2014.07.04-05-pologennya-75.pdf.
7. Порядок підвищення кваліфікації адвокатів України [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://kmkdka.com/sites/default/files/files/poryadok_pidvishchennya_kvalifikaciyi_advokativ_ukrayini.pdf.
8. Положення про комісію з оцінювання якості, повноти та своєчасності надання адвокатами безоплатної правової допомоги [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://kmkdka.com/sites/default/files/files/polozhennya_pro_komisiyu_z_ocinyuvannya_yakosti_povnoti_ta_svoiechasnosti_nadannya_advokatami_bezoplatnoyi_pravovoyi_dopomogi.pdf.
9. Положення про ордер адвоката та порядок ведення реєстру ордерів [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://kmkdka.com/sites/default/files/files/polozhennya_pro_order_advokata_ta_poryadok_vedennya_reiestru_orderiv_zi_zminami.pdf.
10. Положення про помічника адвоката [Електронний ресурс] - Режим доступу:http://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/pologennya/2013.07.27-polozhennja-185-pro-pomichnyka-advokata.pdf.
11. Порядок допуску до складення кваліфікаційного іспиту, порядок складення кваліфікаційного іспиту та методика оцінювання результатів складення кваліфікаційного іспиту для набуття права на заняття адвокатською діяльністю в Україні [Електронний ресурс] - Режим

доступу: http://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/poryadki/2014.10.25-poryadok-179.pdf.

12. Програма складання кваліфікаційного іспиту [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://kmkdka.com/sites/default/files/files/programa_skladannya_kvalifikaciynogo_ispitu2.pdf.
13. Програма проходження стажування для отримання особою свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю [Електронний ресурс] - Режим доступу:http://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/programmy/2013.06.01-programma-125.pdf.
14. Положення про організацію та порядок проходження стажування для отримання особою свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/pologennya/2013.09.27-polozhennya-216.pdf.

Береза Н. В. Правові основи діяльності інституту адвокатури України / Береза Н.// Юридичний науковий електронний журнал. – 2015. – №5. – С. 14 – 17.